

Анотація дисципліни
«Правова система України: генезис та становлення»

Рівень вищої освіти – доктор філософії

Спеціальність – D8 Право

Кількість кредитів – 3

Загальна кількість годин – 90

Мета викладання навчальної дисципліни – формування в аспірантів системного науково-теоретичного уявлення про правову систему України як історично сформовану, ціннісно зумовлену та інституційно організовану сукупність правових явищ, її походження, основні етапи становлення, закономірності розвитку, структуру, функції та місце у світовому правовому просторі; поглиблення знань про спадкоємність і трансформацію національних правових традицій від ранніх форм правового регулювання до сучасної конституційної демократії; опанування методології історико-правового, порівняльно-правового, системного та міждисциплінарного дослідження правової системи; розвиток здатності критично оцінювати вплив державотворення, рецепції іноземного права, кодифікацій, правової культури, судової практики, міжнародних зобов'язань і європейської інтеграції на розвиток українського права; формування навичок самостійного дослідження сучасних викликів правовій системі України, обґрунтування напрямів її модернізації, зміцнення верховенства права та забезпечення прав людини в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є поглиблення знань про поняття, ознаки, типологію, елементи та функції правової системи; співвідношення правової системи, системи права, системи законодавства і правової культури; теорії правових сімей і критерії визначення місця України на правовій карті світу; джерела української правової традиції та особливості правового розвитку в різні історичні епохи; звичаєве право, правові пам'ятки Русі, правову спадщину Великого князівства Литовського, Речі Посполитої та Гетьманщини; розвиток права на українських землях у складі різних держав; українські конституційні ідеї та національні кодифікаційні проекти; специфіку радянської правової системи та наслідки її впливу; становлення правової системи незалежної України після 1991 року; конституційну реформу, розвиток правотворчості, судової влади та правозастосування; правову політику, юридичну освіту, правосвідомість і правову культуру; конституціоналізацію правового регулювання та утвердження верховенства права; взаємодію національного і міжнародного права, вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ; адаптацію українського законодавства до *acquis* ЄС; цифровізацію правосуддя й публічного управління; проблеми правової визначеності, доступу до правосуддя, антикорупційних перетворень, правового регулювання в умовах збройної агресії та перспективи післявоєнної правової трансформації.

Опис дисципліни: Правова система як категорія загальної теорії права. Поняття, сутність, структура та функції правової системи. Правова система, система права, система законодавства та правовий порядок: співвідношення понять. Правові норми, принципи, інститути, юридична практика, правосвідомість і правова культура як складники правової системи. Методологія дослідження генезису правових систем. Історико-правовий, порівняльно-правовий, системний, аксіологічний і соціологічний підходи. Типологія правових систем і правових сімей. Континентально-європейська правова традиція та місце України у її розвитку. Правовий плюралізм і правова спадкоємність. Додержавні та ранньодержавні форми правового регулювання на українських землях. Звичай як джерело права. Право Русі та «Руська Правда». Правові традиції Галицько-Волинської держави. Литовські статuti та магдебурзьке право. Вплив польсько-литовської правової традиції. Козацьке звичаєве право. Правова система Гетьманщини: джерела, інститути та судочинство. Конституційні ідеї початку XVIII століття. Кодифікаційні спроби XVIII–XIX століть. Розвиток права на українських землях у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Правова думка та юридична наука XIX — початку XX століття. Державотворення та правові акти Української революції 1917–1921 років. Конституційні проекти й законодавство УНР та Української Держави. Правова система радянської України: ідеологічні засади, джерела права, інституційна модель, кодифікації та їх наслідки. Правові аспекти відновлення державної незалежності України. Конституція як нормативно-ціннісне ядро національної правової системи. Основні етапи правових реформ незалежної України. Формування сучасної системи джерел права. Кодифікація, систематизація та оновлення законодавства. Розвиток приватноправового та публічно-правового регулювання. Судова система, конституційна юрисдикція й судова реформа. Роль Конституційного Суду України та Верховного Суду в розвитку правової системи. Правозастосування, тлумачення права та юридична відповідальність. Правова культура, правова освіта та професійна юридична етика. Громадянське суспільство і правова система. Взаємодія національного права з міжнародним правом. Європейська інтеграція як чинник трансформації правової системи України. Наближення законодавства до *acquis* ЄС та інституційна спроможність його реалізації. Антикорупційна політика, прозорість і підзвітність публічної влади. Цифровізація правотворчості, судочинства та юридичних послуг. Правова система України в умовах воєнного стану: виклики законності, правової визначеності та захисту прав людини. Повоєнна відбудова, євроінтеграційні реформи та перспективи розвитку правової системи України.

Форма підсумкового контролю: екзамен